

Opole, dnia 20 września 2013 r.

**Okręgowa Izba Pielęgniarek
i Położnych w Opolu
ul. Świerkowa 24, 45 - 407 Opole**

OPINIA PRAWNA

dotycząca zasad organizacji udzielenia świadczeń przez pielęgniarki szkolne

I. Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 139, poz. 1133);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 139, poz. 1139 ze zm.);
- zarządzenie Nr 85/2011/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń w rodzaju: podstawowa opieka zdrowotna;
- Współdziałanie pracowników szkoły i pielęgniarki lub higienistki szkolnej dla poprawy jakości i skuteczności działań w zakresie ochrony i promocji zdrowia społeczności szkolnej - wytyczne Instytutu Matki i Dziecka Zakład Medycyny Szkolnej, Warszawa 2003;

II. Określenie przedmiotu i celu opinii prawnej:

Przedmiotem niniejszej opinii prawnej jest odpowiedź na zadane przez zlecającego jej sporządzenie pytanie, o zasady wykonywania zawodu pielęgniarki (w ramach prowadzenia indywidualnej praktyki pielęgniarki) udzielającej świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania

i wychowania. W szczególności w zakresie podstaw prawnych współpracy i wzajemnych relacji pomiędzy pielęgniarkami szkolnymi a dyrektorami szkół.

III. Ocena prawna:

3.1. Uwagi ogólne

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 z późn. zm.) w art. 92 ustanawia obowiązek objęcia uczniów, z wyjątkiem uczniów szkół dla dorosłych, świadczeniami profilaktycznej opieki zdrowotnej.

Powyższe odbywa się na podstawie umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, zawartej pomiędzy świadczeniodawcą a dyrektorem oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia (art. 132 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych).

Przy czym organizację podstawowej opieki zdrowotnej nad uczniami określają nie tylko zapisy umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej Fundusz), ale również mające zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące, w tym: 1) rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą, którego poszczególne zapisy omówione zostaną w pkt 3.3. niniejszej opinii prawnej, jak również 2) rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, które w załączniku Nr 4 - *Wykazie świadczeń gwarantowanych pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielanych w środowisku nauczania i wychowania oraz warunki ich realizacji*, określa wymagania m.in. w zakresie: a) kwalifikacji pielęgniarki szkolnej, b) jej wymiaru czasu pracy (dostępności), c) warunków lokalowych d) wyposażenia w sprzęt, aparaturę medyczną i produkty lecznicze.

Zastosowanie znajdują tutaj także regulacje wewnętrzne Funduszu (zarządzenia Prezesa Funduszu), który kontraktuje i finansuje świadczenia z zakresu medycyny szkolnej, w szczególności zarządzenie Nr 85/2011/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie *określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń w rodzaju: podstawowa opieka zdrowotna*, zgodnie z którym pielęgniarka szkolna zapewnia dostępność do świadczeń w wymiarze czasu pracy proporcjonalnym do liczby uczniów objętych opieką, z uwzględnieniem typów szkół, oraz planu godzin lekcyjnych, zgodnie z harmonogramem pracy pielęgniarki szkolnej. Harmonogram ten jest załącznikiem do umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawieranej z Funduszem, stanowiąc integralną część tej umowy.

Ze wskazanych wyżej przepisów prawa wynika, iż zadania i warunki realizacji świadczeń gwarantowanych pielęgniarki szkolnej określono w różnorodnych, obowiązujących aktach prawnych stanowiących podstawę do zawierania kontraktów z Funduszem. Ich treść - pomimo, iż dotyczą wprost relacji: świadczeniodawca (pielęgniarka szkolna) a Fundusz, obrazuje także rolę szkół w organizacji podstawowej opieki zdrowotnej nad uczniami, o czym szerzej w pkt 3.3. niniejszej opinii prawnej.

3.2. Charakter prawny umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej

W zapisach umowy pomiędzy Funduszem a świadczeniodawcą, do których zastosowanie mają przepisy powszechnie obowiązujące jak i zarządzenia Prezesa Funduszu regulowane są **wszelkie niezbędne kwestie związane z zasadami oraz organizacją udzielania świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w szkołach**, w tym dotyczące dostępności do świadczeń pielęgniarstwa szkolnej, czasu pracy, zasad tworzenia listy uczniów.

W tym miejscu wyjaśnić należy, iż umowa taka wiąże dwie strony: Fundusz oraz świadczeniodawcę, którym może być w szczególności prowadząca indywidualną praktykę pielęgniarstwa.

Umowa o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej ma charakter umowy cywilnoprawnej, wzajemnej, odpłatnej, dwustronnie zobowiązującej, w której każda ze stron jest jednocześnie wierzycielem i dłużnikiem. Fundusz ma wierzytelność względem świadczeniodawcy, której treścią jest udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a równocześnie jako dłużnik jest zobowiązany do zapłaty za udzielone świadczenia. Z drugiej strony świadczeniodawca jako dłużnik jest zobowiązany do udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, a jako wierzyciel posiada wierzytelność względem Funduszu o zapłatę za wykonane usługi.

Co charakterystyczne, umowa o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawiera zastrzeżenie świadczenia na rzecz osoby trzeciej (tak: K. Baka, G. Machulak, A. Pietraszewska-Macheta, A. Sidorko. *Komentarz. Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, ABC, 2010). Osobą trzecią jest tutaj świadczeniobiorca - uczeń podlegający obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu, w zakresie którego jest uprawniony do wszystkich świadczeń medycznych, w tym również leczenia ambulatoryjnego i szpitalnego. Przy czym nie jest on stroną umowy, a jedynie jest ona zawierana w jego interesie, zastrzega bowiem dla niego udzielenie świadczeń zdrowotnych.

Poczyniona na wstępie analiza charakteru prawnego umowy jest o tyle istotna, iż wyznacza rolę dwóch podmiotów: Funduszu i pielęgniarstwa szkolnej, **których relacje i ich wzajemny stosunek prawny kształtowany jest na podstawie tej umowy w sposób kompleksowy i zupełny, wyznaczając zasady, na podstawie których pielęgniarstwo szkolne udziela świadczeń.**

Rolą Funduszu - realizującego swój ustawowy obowiązek - jest zapewnienie prawidłowego wykonywania świadczeń zdrowotnych na rzecz uczniów w środowisku nauczania przez wybranych przez siebie świadczeniodawców. Ci ostatni zobowiązani są do spełnienia szeregu obowiązków oraz zgodnego ze stawianymi im wymogami świadczenia opieki zdrowotnej nad uczniami.

3.3. Współpraca pielęgniarki szkolnej z dyrektorem szkoły

Fakt, iż omawiana opieka wykonywana jest właśnie w środowisku nauczania - albowiem pielęgniarka szkolna sprawuje profilaktyczną opiekę nad uczniami w znajdującym się na terenie szkoły gabinecie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej (§ 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą) - wymaga, co oczywiste, współpracy pomiędzy pielęgniarkami szkolnymi a szkołami. Przepisy regulujące udzielanie świadczeń i wynikające z nich obowiązki pielęgniarki szkolnej, wskazane wyżej, wyznaczają także zasady kształtowania tych relacji.

I tak, zgodnie z § 6 ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia wskazanego powyżej w czasie sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą objętymi obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki oraz kształcącymi się w szkołach ponadgimnazjalnych do ich ukończenia, pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna współpracują w szczególności z:

- 1) lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej sprawujący opiekę zdrowotną nad uczniem na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej;
- 2) lekarzem dentystą;
- 3) pielęgniarką podstawowej opieki zdrowotnej;
- 4) opiekunami prawnymi lub faktycznymi ucznia;
- 5) **dyrektorem szkoły**;
- 6) radą pedagogiczną;
- 7) organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży.

Zatem, ustanowiono katalog podmiotów, z którymi pielęgniarka szkolna współpracuje realizując zawartą z Funduszem umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Przez pojęcie „współpracy” rozumieć należy współdziałanie z podmiotami wymienionymi w pkt 1-7, na rzecz osiągnięcia wspólnych celów, jakimi są sprawowanie należytej opieki medycznej nad uczniami.

Zasady tej współpracy wynikają także z zarządzenia Nr 85/2011/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń w rodzaju: podstawowa opieka zdrowotna. Zgodnie z § 26 ust. 2 ww. zarządzenia zatytułowanego „*Organizacja, dostępność do świadczeń pielęgniarki szkolnej oraz zasady tworzenia listy uczniów*” świadczeniodawca ubiegający się o zawarcie umowy o udzielanie świadczeń pielęgniarki szkolnej, przedkłada oddziałowi Funduszu aktualną na dzień złożenia wniosku **informację o szkołach, z którymi zawarł porozumienie o współpracy** i charakterystyce populacji uczniów, która w tych szkołach zostanie objęta opieką

świadczeniodawcy na podstawie zawartej umowy. Informację, takie sporządza się zgodnie z przyjętym wzorem, zaś same zawierane porozumienia, w formie kserokopii potwierdzonych za zgodność z oryginałem, przedkłada się do Funduszu.

Z powyższego wynika, iż występuje konieczność zawarcia porozumienia, potwierdzającego nawiązanie współpracy pomiędzy szkołą a pielęgniarką szkolną - współpracy, celem której jest realizacja zadań związanych z zabezpieczeniem i udzielaniem świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej uczniom tej szkoły, której zasady regulowane są umową o udzielanie świadczeń zawartą z Funduszem. Zatem pielęgniarka szkolna, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie jest zatrudnionym przez dyrektora pracownikiem szkoły, ani nie wykonuje świadczeń gwarantowanych na zlecenie dyrektora szkoły, ale świadczeniodawcą realizującym określone w umowie z Funduszem zadania, która współpracuje z dyrektorem szkoły.

Z punktu widzenia przepisów oświatowych, zadaniem szkoły jest zapewnienie uczniom możliwości dostępu do gabinetu profilaktyki i pomocy przedlekarskiej, a dyrektor ma zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pobytu ucznia w szkole, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach zorganizowanych przez szkołę.

W tym miejscu należy przywołać zapis cytowanego już rozporządzenia Ministra Zdrowia. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, w myśl którego, pielęgniarka szkolna jest doradcą dla dyrektora szkoły w sprawie bezpieczeństwa, organizacji posiłków i warunków sanitarnych w szkole (cz. I ust. 2 pkt 5 Załącznika Nr 4 *Wykaz świadczeń gwarantowanych pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielanych w środowisku nauczania i wychowania oraz warunki ich realizacji*). Zatem w dążąc do właściwej opieki i realizacji usług pielęgniarskich nad uczniami placówki dyrektor szkoły winien być zainteresowany dobrą współpracą z pielęgniarką szkolną.

IV. Wnioski:

Reasumując powyższą analizę prawną i poczynione uwagi wskazać należy, iż szczegółowe zasady udzielania świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej przez pielęgniarkę szkolną prowadzącą indywidualną praktykę pielęgniarki wynikają z umowy zawieranej bezpośrednio pomiędzy pielęgniarką szkolną a Funduszem.

W takiej umowie, zawieranej przez Fundusz na rzecz uczniów, do której zastosowanie mają przepisy powszechnie obowiązujące jak i zarządzenia Prezesa Funduszu normowane są **wszelkie niezbędne kwestie związane z zasadami, organizacją udzielania świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w szkołach**, w tym związane z dostępnością do świadczeń pielęgniarki szkolnej, czasem pracy, zasadami tworzenia listy uczniów.

Regulowane tymi przepisami są także zasady współpracy pomiędzy pielęgniarką szkolną a dyrektorem szkoły, z uwzględnieniem konieczności zawarcia porozumienia, celem którego jest realizacja zadań związanych z zabezpieczeniem i udzielaniem świadczeń gwarantowanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej uczniom tej szkoły, na podstawie umowy o udzielanie świadczeń zawartej z Funduszem.

Pielęgniarka szkolna, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie jest pracownikiem szkoły, ani nie wykonuje usług na zlecenie dyrektora szkoły, ale jest świadczeniodawcą realizującym określone w umowie z Funduszem zadania, w trakcie których współpracuje z dyrektorem szkoły.

Aleksandra Krzemińska
RADCA PRAWNY